

How Does One Fulfill the Mitzvah of Ahavas Hashem?

1) דברים (ואתחנן) – פרק ו, פסוק ה

וְאַהֲבַת אֱת ד' אֱלֹקֶיךָ, בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ.

2) שיר השירים – פרק ב, פסוק ה (וע"ע פרק ה, פסוק ח)

סִמְכוּנֵי בְּאֲשֵׁי שׁוֹת, רְפָדוּנֵי בְּתַפּוּחִים: כִּי חוֹלַת אֶהְבֶּה אָנִי.

3) רמב"ם – הלכות תשובה, פרק י, הלכה ג

וכיצד היא האהבה הראויה? הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה' ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה, שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד, בין בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שזונו בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל "כי חולת אהבה אני", וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.

4) רנה של תורה על שיר השירים – פרק ב (ר' נפתלי צבי יהודה ברלין זצ"ל, נצי"ב)

כי חולת אהבה אני. הנני חולה על זה, ונצרך אני לסיוע ועזר. והרי זה דומה למי שחולה ואינו מתאווה לאכול ולשתות, והוא יודע שזה הוא חלי הגוף ומבקש רפואות להשיג תאות אכילה ושתיה. כך הנפש הישראלית היודעת עונג נפלא זה של אהבת ד' ואינו משיגו, משתטח בישר לפני מלאכים לעזרו להשיג זה העונג.

5) אבן עזרא – פרשת ואתחנן – פרק ה, פסוק יח

לא תתאוה. ורבים אמרו, כי אין עון במחשבת בלב, ואין עליהם שכר ועונש. ויש ראיות רבות להשיב עליהן ולא אאריך, רק אראה להם "לב חרש מחשבות און" (משלי ו, יח), ו"הטיבות פי ה' עם לבבך" (דה"ב ו, ח), "ולישקרים בלבבותם" (תהלים קכה, ד). ומשה אמר בסוף "בפיך ובלבבך לעשותו" (נצבים ל, יד). ועיקר כל המצות ליישר בלב, ורובם זכר. והמזיד והשוגג יוכיחום:

6) אבן עזרא – שמות (יתרו) [פירוש הארוך] – פרק כ, פסוק יז

לא תחמוד. אנשים רבים יתמהו על זאת המצוה, איך יהיה אדם שלא יחמוד דבר יפה בלבו כל מה שהוא נחמד למראה עיניו? ועתה אתן לך משל. דע, כי איש כפרי שיש לו דעת נכונה, והוא ראה בת מלך שהיא יפה, לא יחמוד אותה בלבו שישכב עמה, כי ידע כי זה לא יתכן. ואל תחשוב זה הכפרי שהוא כאחד מן המשוגעים, שיתאוה שיהיה לו כנפים לעוף השמים, ולא יתכן להיות, כאשר אין אדם מתאוה לשכב עם אמו, אעפ"י שהיא יפה, כי הרגילוהו מנעוריו לדעת שהיא אסורה לו. ככה כל משכיל צריך שידע, כי אשה יפה או ממון לא ימצאנו אדם בעבור חכמתו ודעתו, רק כאשר חלק לו ה'. ואמר קהלת "וילאדם שלא עמל בו יתננו חלקו...!" (קהלת ב, כא). ואמרו חכמים, בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא. ובעבור זה המשכיל לא יתאוה ולא יחמוד. ואחר שידע שאשת רעהו אסרה השם לו, יותר היא נשגבה בעיניו מבת מלך בלב הכפרי, על כן הוא ישמח בחלקו ואל ישים אל לבו לחמוד ולהתאוות דבר שאינו שלו, כי ידע שהשם לא רצה לתת לו, לא יוכל לקחתו בכחו ובמחשבותיו ותחבלותיו, ע"כ יבטח בבוראו שיכלכלנו ויעשה הטוב בעיניו.

7) שפת אמת – פרשת ואתחנן, שנת תרל"ד

קושית המפ' בשם הרמב"ם על מצות ואהבת וכדומה איך שייך ציווי בדבר התלוי בטבע האדם כו'? והאמת כי הקושי' היא עצמה התירוץ, שמזה נלמד שיש בטבע כל איש ישראל לאהוב להש"י בכל לבו ונפשו ורק שנטמן בעומק הלב וע"י הרצון והתשוקה למצוא זאת האהבה ע"י נאמר יגעתי ומצאתי כו'. ובספרי "והיו הדברים כו"י למה נאמר? לפי שנאמר ואהבת כו' אי"י כיצד? אלא מתוך שאתה נותן הדברים אל לבך תכיר מי שאמר והי' העולם כו'. פי' כנ"ל שע"י שמשים האדם זה ללבו תמיד ומשתוקק לבוא לאהבת בוראו נגלה לו רוח הקדושה אשר בקרבו וע"י נאמר חיי עולם נטע בתוכנו... ואף שקשה לצייר לקיים בכל לבבך. מ"מ צריך להיות הרצון והתשוקה לבוא לזה בכל עת ועי"י נפתחים השערים שבלב האדם כנ"ל:

8) באר מים חיים – פרשת ואתחנן

ואהבת את ד' וגו'. הנה כבר כתבנו בפסוק הזה בכמה מקומות. ועוד לאלו' מילין לבאר בזה מה שנודע קושית הרמב"ם ז"ל שהוא איך שייך להזהיר על האהבה הלא זה דבר התלוי בלב. ואם אוהבו בלב בעצמו, אין צריכין אזהרה. וח"ו אם אינו אוהבו, מה יועיל האזהרה לאהבה אותו, ותירוצו ידוע. ואענה את חלקי ואפתחה במשל פי. והוא בדמיון מלך אחד שהיה לו מעין מים בחצרו באר מים חיים זכים וצלולים ומתוקים למאוד. וחשש עליו שלא יתקלקל ויתטנף ושלא יפול בו צרורות ועפר וכדומה. וגם שלא יבוא כל אחד לשאוב בכליו ולא יזהר בהם שיהיו מנוקים ויפיים ויטנף המים. וגם דריסת הרגל קשה שיעברו כל בני

¹ גם זה הקל ורעה רבה"

אדם בחצירו. והלך ועשה על המעין במקורו בנין מפואר היכל נאה מכוסה מבית ומבחוץ. ואמנם כי על כל פנים חפץ להנות הבריות מטובו. עשה מתחת הבנין מהמקור בנין אבנים וחלונות בתוכה. ומכל חלון וחלון ירד ויקלח המים היטב. וצוה לעמו ולבני עירו שכל אחד ואחד יעשה לו צינור מתחת החלונות האלה על כל חלון וחלון צינור אחר. וימשיך הצינור עד בורו שבביתו או בחצירו בכדי שירד המים לכל אחד ואחד לביתו וחצירו ממש בלי יגיעה ועמל, וממנו ישתה ויהנה ממים הנפלאים האלה...²

9) מסכת פסחים דף כב:

כדתינא שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתים שבתורה כיון שהגיע ל"את ד' אלקיך תירא" (דברים ו, יג) פירש. אמרו לו תלמידי רבי כל אתים שדרשת מה תהא עליהן? אמר להם כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך אני מקבל שכר על הפרישה; **עז שבא ר"ע ודרש "את ד' אלקיך תירא" לרבות תלמידי חכמים.**

10) מהרש"א – מסכת פסחים דף כב:

כיון שהגיע ל"את ד' אלקיך תירא" פירש כו'. ולעיל מיניה בההוא פרשתא כשהגיע ל"ואהבת את ד' אליך וגו'" לא פירש, דאיכא להשוות אהבת ת"ח למקום אבל מורא המקום שהוא מפני יראת שכר ועונש אינו דומה להשוות לו ת"ח כיון שאין שכר ועונש של אדם ביד ת"ח...

11) מסכת יומא דף פו.

כדתינא "ואהבת את ד' אלקיך" (דברים ו, ה) שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש ת"ח ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה אוי להם לבריות שלא למדו תורה פלוני שלמדו תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו...

12) מהרש"א – מסכת יומא דף פו.

שיהא ש"ש מתאהב על ידך כו'. נראה שדרשו כן מ"ואהבת את ד' וגו'" משום דהכא לא משמע ליה למדרש "את ד'" לרבות ת"ח כמו שדרשו ב"את ד' אלקיך תירא" בפ' שור שנגח ובפי האיש מקדש, משום דלגבי מורא אפשר דהשוה מורא רבו כמורא שמים כמפורש שם, משא"כ לגבי אהבה דאין להשוות אהבת רבו כאהבת שמים, וע"כ דרשו בו "ואהבת את ד'" דאתי "את" לרבות שיהא מתאהב ע"י כו'.

13) ספר החינוך – מצוה תיח [מצות אהבת השם]

שנצטוונו לאהוב את המקום ברוך הוא, שנאמר "וְאֶהְבֶּתְּ אֶת ד' אֱלֹהֶיךָ" (דברים ו, ה). וענין המצוה שנחשוב ונתבונן בפקודיו ופעולותיו עד שנשיגהו כפי יכולתנו. ונתענג בהשגתו בתכלית העונג, וזאת היא האהבה המחוייבת. ולשון ספרי [כאן], לפי שנאמר "וְאֶהְבֶּתְּ" איני יודע כיצד אוהב אדם המקום? תלמוד לומר "וְיָהוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל לְבָבְךָ", שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם. כלומר, שעם התבוננות בתורה תתישב האהבה בלב בהכרח. ואמרו זכרונם לברכה [שם] שזאת האהבה תחייב האדם לעורר בני אדם באהבתו לעבדו, כמו שמצינו באברהם.

14) רמב"ם – הלכות יסודי התורה, פרק ב, הלכות א-ב

הא-ל הנכבד והנורא הזה מצוה לאהבו וליראה אותו שנאמר "ואהבת את ד' אלקיך", ונאמר "את ד' אלקיך תירא". והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים, ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול כמו שאמר "דוד צמאה נפשי לאלקים לא-ל חי", וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות...

15) רמב"ם – ספר המצות, מצות עשה ג'

והמצוה השלישית היא שצונו לאהבו יתעלה, וזה שנתבונן ונשכיל מצותיו ופעולותיו עד שנשיגהו ונתענג בהשגתו תכלית התענוג וזאת היא האהבה המחוייבת. ולשון סיפרי (פי שמע) לפי שנאמר ואהבת את י"י אלהיך איני יודע כיצד אוהב את המקום תלמוד לומר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם...

16) רמב"ם – הלכות קריאת שמע, פרק ב, הלכה יג

ספק קרא קריאת שמע, ספק לא קרא, חוזר וקורא ומברך לפניו ולאחריה...

17) כתבי הגרמ"מ זצ"ל - חלק א, עמ' קצה (ר' מנחם מנדל משקלאוו זצ"ל³)

סוד מחמו"ד (98) יש"ו (316) ג"י ואהבת (414), א"ת וה"ב שני המצורעים הנאחז בסופה⁴...

² וע"ע שם שביאר משלו באריכות נפלאה.

³ מתלמידי המובהקים של הגר"א ומראשי העולים בעליית תלמידי הגר"א.

⁴ במדבר (חקת) – פרק כא, פסוד יד - על כן יאמר בְּסֵפֶר מִלְחֶמֶת ד' אֵת וְהָבָה בְּסוּפָהּ וְאֵת הַנְּחָלִים אֲרָנוּן.